

bugün! özel hayatlar

NEZİHE MUHİTTİN, GÖREVDEN UZAKLAŞTIRILMA KARARINI DİNLEDİKTEN SONRA, TOPUZLARI BİRBİRİNE GEÇEN, SİYAH BÜZGÜLÜ ÇANTASINI KOLUNUN ALTINA TAKTI, YAVAŞ VE KARARLI ADIMLARLA, YÖNETİM KURULUNDAN ARKADAŞLARINI DA YANINA ALARAK DERNEKTEN ÇIKTI. ÇIKAR ÇIKMAZ DA ARKADAŞLARINA DÖNÜP GÖZLERİNİN İÇİNE BAKA BAKA: "MÜCADELE BİTMEDİ" DEDİ, "DEVAM EDİYORUZ".

yerel seçimlere katılım için girişimde bulunulması kararlaştırılıyordu. Bu garip kadın bu kadar özgürlük içinde biraz fazla oluyordu artık. Kadınların giyimi değişmiş, çalışmaya başlamışlar, kadın dernekleri kurulmuştu işte.

Bu kadınlar çok oluyor!

Bütün bunlar basın ve çevresindekiler tarafından hafif uyarıcı bir dille anlatıldı Muhittin'e ama o Nuh dedi Peygamber demedi. Seçme ve seçilme hakkını alırken geçiş dönemi, ilim falan istemiyor, daha vahimi istemediğini açıkça belli ediyordu. Milletvekilleri Hakkı Tarık Uş, Savunma Bakanı Recep Peker ve Yunus Nadi'nin çabalarına rağmen, meclis kadınlara yerel seçimlerde seçme ve seçilme hakkının tanınması yönünde görüş birliğine varamadı 1927 yılının Haziran ayında. Nezihe Muhittin büyük heyecan ve ümitle beklediği sonucu öğrendiğinde pek de şaşırmadı. Dernekteki muhaliflerinin hafif müstehzi ifadelerine de hiç aldımadı. Nezihe Muhittin biraz inatçı, hafif aksi, döneme göre sıradışı ve de asiydi. Ertesi gün soluğu İstanbul Valiliği Hukuk İşleri Müdürü olan ve aynı zamanda da feminist Kenan Bey'in yanında aldı. "Seçimlerde derneğimiz adına sizi aday göstermek niyetindeyim" diye başlayan konuşması sonrasında Kenan Bey'i ikna ediverdi. Ama İstanbul Valiliği Hukuk İşleri Müdürü Kenan Bey dernekte kabul görme-yince, adaylığı reddetti. Nezihe'nin fazla sivri olduğuna inanan dernekteki muhalifleri de boş durmadı bu sırada. Bir dernek için bu kadar sivri bir kadın başkan ve onun yönetim kurulu derneğe sadece zarar verirdi. Cici kadınlar bu kadar ortada olmamalıydı. Nezihe Muhittin'e içeriden de bir didikleme hareketi başladı. Basında çıkan olumsuz yaklaşım da buna eklenince Eylül 1927'de polis, dernek merkezinde arama yaptı ve arkasından usulsüzlük kararı veriliyordu. Olay tam bir film senaryosuna dönüşmüştü.

Sonuç: Eylül 1927'de Kadın Birliği derneğinin kurucusu ve başkanı, gazeteci-yazar Nezihe Muhittin ve yönetim kurulu görevden uzaklaştırıldı. Yerine derneğin tavırını yumuşatan, kültürel, ekonomik ve hayır amaçlı işlere önem veren yani bir anlamda pek fazla suya sabuna dokunmayacak, basının, erkeklerin öfkesini çekmeyecek yeni bir yönetim iş başına geldi. Başkan Latife Tekin'di.

Nezihe Muhittin görevden uzaklaştırılma kararını dinledikten sonra topuzları birbirine geçen siyah büzgümlü çantasını

kolunun altına taktı, yavaş ve kararlı adımlarla, yönetim kurulundan arkadaşlarını da yanına alarak dernekte çıktı. Çıkar çıkmaz da arkadaşlarına dönüp gene gözlerinin içine baka baka. "Mücadele bitmedi", dedi "Devam ediyoruz". Kumral kadın yıldırım neredeyse imkansızdı.

Yeni yönetim ne şiş yansın ne kebab siyaseti güdüyordu. Ama unuttukları bir şey vardı. Nezihe Muhittin hala dernek üyesiydi.

1929 yılının Mart ayında gazeteler "Türk kadınına intihap hakkı veriliyor"

yetle bekliyordu" diyordu. Nezihe Muhittin o günü vakur bir teslimiyetle beklediğinden hükümetin yasayı kabul etmesi için çalışmaya başladı. Mart 1929 da başında şapkası, üzerinde siyah elbise ve yakası kürklü mantosu ile İstanbul Üniversitesi'nden içeriye daldı. Üniversite rektörü Neşet Ömer beyi görüp kız öğrencilerin katılacağı bir miting düzenlenmesi için bir konuşma yaptı. Miting için bütün yüksek okul öğrencisi kızları ve isteyen kadınları davet edip, bir de vilayete başvurdu.

1. Nezihe Muhittin'le beraber 1930'da Kadın Varlığı derneğini kuran, ve daha sonra milletvekili adayı olan Suat Derviş. 2. 12. Uluslararası Kadın Kongresi üyeleri Pera Palas'ta bir yemekte. 3. 7 Aralık Türk Kadınlar Birliği yürüyüşü. 4. Türk Kadınlar Birliği yönetim kurulu toplantısı. 5. Günümüzde Türk Kadınlar Birliği.

Ve zafer!

Kısa bir süre sonra Dahiliye Müsteşarı Hilmi Bey gazetelere şöyle bir demec verecekti; "Yeni kanunda münthepler erkek olacak diye bir kayıt yoktur. Kadınlar intihap etmek ve edilme hakkına malik olacaklardır"

Nezihe Muhittin başarmıştır. Başarmıştır ama durmaz. 1926 yılında başlatıldığı Avrupa Kadın Birlikleri ile de temasa devam. 1926 yılında gittiği "Dünya Kadınlar Kongresi"nden birçok kişiyi tanımaktadır. Tam bu sırada tüm dünyamın dikkatini çeken Kadınlar Birliğine "Uluslararası Kadın Birliği"ne üyelik çağrısı gelir. Yanında bir de ön koşul vardır: Şart, Kadınlar Birliği'nin "Sulh Derneğine" üye olmasıdır. Kadınlar Birliği bu yemi yutmaz. "Türklerin her zaman barışçı olduğunu gene de savaş ve barış kararlarının hükümete ait bir karar

olduğunu" belirten bir yazı gönderir. Dernek istediği ön koşullardan vazgeçerek Kadınlar Birliği'ni Uluslararası Birliğe kabul eder.

Nezihe Muhittin ve Türk Kadınlar Birliği'nin 1924 yılından başlayarak sürdürdüğü mücadele 1930-1933 ve 1934 yıllarında kabul edilen yasal düzenlemelerle amacına ulaşır. Artık kadınlara tüm seçme ve seçilme hakları verilmiştir. Atatürk, arkadaşları ve destekçileri isimsiz kadınlar sayesinde Türk Kadınlar Birliği 6-7 Aralık 1934'te Sultanahmet Meydanı'nda büyük bir yürüyüşle kutlar başarısını.

Nezihe Muhittin 1930 yılında Cumhuriyet Halk Fırkası'nın içinde yer aldı. Oluşturduğu kadın gruplarıyla ilk kez evlere giderek, kadınlarla konuştu, üye topladı. Yazar Suat Derviş'le beraber "Kadın Varlığı" derneğini kurdu. Suat Derviş'le beraber Serbest Cumhuriyet Fırkası'ndan 1930 seçimlerine ilk sıradan katıldı. Kazanamadı. Bir süre sonra da parti kapatıldı.

Nezihe Muhittin inatçı bir kadındı. 6 Aralık 1934 te kadınlara seçme ve seçilme hakkının tanınmasından sonra meclise 18 kadın milletvekilinin girdiği 6 Şubat 1935'te seçime bağımsız aday olarak katıldı.

Aynı yıl gazeteler gene çılgın gibi Türk Kadınlar Birliği'nden sözediyordu. Uluslararası Kadınlar Birliği 12inci kongresini İstanbul'da Yıldız Sarayı'nda toplayacaktı. Kongreye katılacak kadınlar arasında Nezihe Muhittin yoktu. Kongrede ilk gündem maddesi "Kadın sorunları" olurken ikinci gündem maddesi "Barış" olarak ortaya çıkıverdi. Ankara'nın onayı alınmadan biraz da Uluslararası Kadın Birliği'ni oyunuyla ortaya çıkan bu madde kongre boyunca konuşuldu. Son oturum 24 Nisan 1935 yılında yapıldı. Kongre Türk feminizminin doruk noktasıydı. Doruk noktası aynı zamanda da sonu oldu.

10 Mayıs 1935 yılında toplanan olağanüstü kongre ile kendini feshetti. Cumhuriyet gazetesinin 11 Mayıs 1935 başlığı şöyleydi: "Kadın Birliği de dün ma-

ziye karıştı". Türk Kadınlar Birliği, 1949 da yeniden kuruldu. Nezihe Muhittin İstanbul Gaziosmanpaşa Ortaokulu'ndan emekli oldu. "Ateş Böcekleri", "Bir aşk böyle bitti", "Bir yaz gecesiydi", "Aşk ve evlilik hikayeleri" gibi romanlarını yazdı, mutsuz bir evlilik geçirdi. Yorgun ve akli dengesini yitirmiş olarak, 1958 yılında henüz 69 yaşındayken vefat etti.

Hayatı boyunca, uğruna mücadele ettiği milletvekilliğini elde edemedi... Ama çalışmaları, seçme ve seçilme hakkının elde edilmesinde temel oldu. Bu hak, bugün hala gerektiğince kullanılmasa da... ♀

Not: Kadın Eserleri Kütüphanesi, ve Serpil Çakar'a teşekkür ederiz.